

VILNIAUS JĖZUITŲ GIMNAZIJA

Respublikinė konferencija „Tiriamoji veikla gamtamoksliniame ugdyme 2018“

PELĖSAKALIAI TRAKŲ VOKĖJE: NUO DAŽAIS KVEPIANČIO INKILO IKI PIRMOJO JAUNIKLIŲ SKRYDŽIO

JUSTAS ŽYGINTAS MIKULĖNAS II kl.

Darbo vadovė
Biologijos mokytoja ekspertė
Ala Vaicekauskienė

2018 m.

TURINYS

ĮVADAS.....	3 psl.
Darbo uždaviniai	3 psl.
Hipotezė	3 psl.
Darbo metodika	3 psl.
Darbo eiga	4 psl.
Rezultatai ir jų analizė	4 psl.
Išvados	6 psl.
Šaltiniai.....	6 psl.

Įvadas

Šiame darbe pateikiami duomenys, surinkti 2016 m. pavasarį ir vasarą. Vykdamas paukščių apsaugai skirtą projektą „**Paukščių apsaugos priemonių įdiegimas Lietuvos aukštos įtampos elektros energijos perdavimo tinkluose**“, 2016 metais iki pelėsakalių perėjimo pradžios įvairiose Lietuvos vietose ant elektros laidų buvo iškelta 300 šiems retiems paukščiams skirtų inkilų. Renkantis vietas inkilams, projekto organizatorių akys nepraslydo pro dirbamuosius laukus Trakų Vokėje, kurie yra potencialiai tinkama vieta pelėsakaliams sėkmingai, netrikdomai perėti. Pirmąją projekto vasarą iš 300 iškeltų inkilų perėjimui pelėsakaliai pasirinko tik 34. Čia likimas ir vėl buvo palankus – 2016 m. gegužę prie Trakų Vokėje iškelto inkilo sušnarėjo retųjų paukščių sparnai. Visą pelėsakalių perėjimo sezoną autorius iš tolo stebėjo jų gyvenimą – fiksavo fenologiją, perėjimo trukmę, jauniklių augimo tempus, pelėsakalių santykį su kitomis, kaimynystėje perinčiomis rūšimis.

Darbo uždaviniai

- Iš arčiau susipažinti su pelėsakalių gyvenimu: fiksuoti pelėsakalių perėjimo trukmę, jauniklių augimo tempus, pelėsakalių santykį su aplinkinėmis rūšimis, kitus įdomius pastebėjimus.
- Stebėjimo metu surinktus duomenis palyginti su kituose šaltiniuose pateikiamais duomenimis.

Darbo hipotezė

Pelėsakaliai perėti pradės balandžio pabaigoje - gegužės viduryje, perėjimas truks apie 30 dienų, 4-6 jauniklių vada išsisirs gegužės viduryje - birželio pradžioje, inkile jaunikliai praleis apie 30 dienų.

Darbo metodika

Vieta – dirbamieji laukai Trakų Vokėje šalia specialiai pelėsakaliams iškelto inkilo.

Darbo priemonės – žiūronai, fotoaparatas, užrašų knygelė, rašymo priemonės.

Darbo metodai: perinčių pelėsakalių ir jų jauniklių stebėjimas, gautų ir kituose šaltiniuose paskelbtų duomenų palyginimas.

Darbo eiga

90 dienų (gegužės 7 d. – rugpjūčio 4 d.) buvo stebėtas inkile perinčių pelėsakalių ir jų jauniklių gyvenimas, stengiantis kuo mažiau trikdyti paukščius. Iš viso buvo atlikti 25 stebėjimai. Vienas stebėjimas, priklausomai nuo oro sąlygų, trukdavo 30 - 40 minučių. Stebėjimų metu buvo fiksuojama perėjimo trukmė ir jauniklių augimo tempai, bandoma nustatyti pelėsakalių mitybos racioną, stebimos kitos, pelėsakalių kaimynystėje įsikūrusios rūšys.

Rezultatai ir jų analizė

Stebėjimų pradžia ir perėjimas:

05-07 – pirmasis pelėsakalių stebėjimas – prie specialaus inkilo pastebėta suaugusių paukščių pora. Abu paukščiai tupi ant elektros laidų, skraidžioja aplink inkilą.

05-14 iki 06-04 – patelė tupi inkile. Patinas laikosi netoliese, medžioja. Jauniklių nematyti.

06-11 – inkile pastebėtas pirmasis jauniklis.

Jauniklių gyvenimas:

06-14 – vienas jauniklis inkile – jokių pasikeitimų.

06-17 – pastebėti dar bent du jaunikliai.

06-20 – galbūt išsiritęs ketvirtas jauniklis – iš tolo sunku nustatyti tikslų jų skaičių.

06-23 – prastos oro sąlygos – lietus. Jauniklių nesimato.

06-26 – spėjimas dėl ketvirto jauniklio pasitvirtino – inkile matomi keturi mažyliai. Patelė tupi inkile kartu su jaunikliais.

06-29 – patelė palieka inkilą, dažniausiai tupi šalia jo, kartais prisijungia prie medžiojančio patino.

07-02 – 07-11 – jaunikliai tupi inkile, sparčiai auga, panašėja į tėvus.

Kai jaunikliai paauga:

07-14 – jaunikliai tupi ant inkilo briaunos, mankština sparnus.

07-17 – trys jaunikliai, palikę lizdą, tupi ant šalia inkilo esančių elektros laidų. Tėvai skraido netoliese. Ketvirtasis jauniklis tupi inkile.

07-20 – kartu su tėvais netoli inkilo skraidžioja trys jaunikliai. Ketvirtojo niekur nematyti.

07-23 – kiek tolėliau nuo inkilo, laukuose medžioja vienas paukštis. Nepavyko nustatyti, ar tai jauniklis.

07-26 – toliau nuo inkilo, laukuose vėl stebimas vienas paukštis – kiek pavyko įžiūrėti – tai suaugusi patelė.

Stebėjimų pabaiga:

07-29 – pelėsakalių nepastebėta.

08-01- laukuose vėl stebėtas medžiojantis, tikėtina, suaugęs paukštis. Po kiek laiko pastebėtas antras – šis buvo išvytas pirmojo. Gali būti, kad tai buvo paukštis iš kito, kiek tolėliau apylinkėse iškelto inkilo.

08-04 – pelėsakalių nematyti. Tai – paskutinis stebėjimas.

Pelėsakalių kaimynystėje:

Stebint pelėsakalių gyvenimą buvo užfiksuota daug kitų paukščių rūšių. Keli įdomesni pastebėjimai:

Putpelės – bene visą stebėjimų laikotarpį reguliariai buvo girdėti šių retų vištinių paukščių balsai. Iš balsų gausos galima daryti prielaidą, kad putpelės šiuose laukuose - dažnos.

Pievinės lingės – 6 kartus buvo stebėti medžiojantys paukščiai. Tikėtina, jog šie paukščiai taip pat peri apylinkėse. Pelėsakaliai į medžiojančias linges nereagavo.

Raudonkojis sakalas – jaunas paukštis pastebėtas medžiojantis laukuose 08-28, - pelėsakaliai jau buvo palikę perimvietę.

Uldukai – pavieniai paukščiai reguliariai matyti skraidantys ar tupintys ant elektros laidų viso stebėjimo metu. Tikėtina, peri netoliese esančiame pušyne.

Stebėta daug kitų paukščių – kurapkos, pempės, dirviniai vieversiai, geltonosios kielės, kiauliukės ir kt.

Stebėjimo rezultatų apžvalga (skliausteliuose nurodoma kituose šaltiniuose pateikiama informacija):

- ✓ Perinčių pelėsakalių stebėjimas truko 90 dienų – nuo gegužės 7 d. iki rugpjūčio 4 d.
- ✓ Iš viso atlikti 25 stebėjimai. Vienas stebėjimas, priklausomai nuo oro sąlygų, truko apie 30-40 minučių; taigi, stebint pelėsakalių gyvenimą, praleista ~15 valandų.
- ✓ Perėjimo pradžia gegužės 14 d. (balandžio pabaiga –gegužės vidurys).
- ✓ Pelėsakaliai perėjo ~29 d. (apie mėnesį).
- ✓ Buvo išperėti 4 jaunikliai (4-6 jaunikliai, kartais ir daugiau).
- ✓ Jaunikliai išsiritę birželio 11 d. (gegužės mėn. pabaiga-birželio pradžia).
- ✓ Jaunikliai lizde praleido ~34 dienas (jaunikliai palieka inkilą 32-36 dienos po išsiritimo).
- ✓ Kiek pavyko pastebėti – dažniausiai pelėsakaliai jaunikliams atnešdavo driežų, kiek rečiau – pelinių graužikų (dažniausiai jaunikliams atnešami peliniai graužikai, kartais - driežai ar paukščių jaunikliai).

Išvados

- Trakų Vokės apylinkėse šalia dirbamų laukų iškeltuose inkiluose pelėsakaliai apsigyvena ir gali sėkmingai netrikdomai perėti.
- Stebėjimo metu surinkti ir apibendrinti duomenys - pelėsakalių perėjimo pradžia (gegužės 14 d.), perėjimo trukmė (29 dienos), vados dydis (4 jaunikliai), jauniklių praleistų lizde dienų skaičius (34 dienos), maisto racionas (driežai, rečiau peliniai graužikai) yra panašūs į teoriškai galimus ir kitų stebėtojų skelbiamus duomenis.

ŠALTINIAI, naudoti gautų duomenų palyginimui su teoriškai galimais ir kitų stebėtojų duomenimis

1. <http://balticvalley.lt/lizdas/>
2. https://www.rspb.org.uk/birds-and-wildlife/bird-and-wildlife-guides/bird-a-z/k/kestrel/kestrel_year.aspx